

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Heimdall. Dansk Nyaars-Gave for 1816

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Heimdall. Dansk Nyaars-Gave for 1816", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1815_269-txr-shoot-idm56.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over manuskripter og tryk

Manuskripter

Der er ikke bevaret noget komplet manuskript til værket. I Grundtvig-arkivet, Det Kongelige Bibliotek, København, findes følgende manuskripter:

Signatur	Type	Indhold
Fasc-nr. 208.5	Udkast	lang fortale; udkastet blev ikke brugt.
Fasc-nr. 387.64	Udkast	13 strofer af "Et Blad af Jyllands Rimkrønike", heraf ni til en alternativ slutning.
Fasc-nr. 387.67	Udkast	dele af "Forslag til Norges Heltedigt"; hovedparten af manuskriptet blev ikke brugt.

Den lange fortale til *Heimdall* er trykt i Gustav Albecks *Omkring Grundtvigs Digtsamlinger. Studier i Grundtvigs lyriske Forfatterskab 1808-16* (1955), s. 118 f.

I *Poetiske Skrifter* omtaler Svend Grundtvig et håndeksemplar med en række rettelser i forfatterens hånd (*Poetiske Skrifter*, bind 4, s. 27). Det er ikke lykkedes at lokalisere det omtalte håndeksemplar.

Førstetrykket

Nummer i *Bibliografien*: 269.

Grundtvigs nytårgave *Heimdall. Dansk Nyaars-Gave for 1816* udkom den 28. december 1815. Bogen blev trykt hos N. Christensen og udgivet af Andreas Seidelin i København.

Udgivelsen blev annonceret første gang torsdag den 28. december i *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger (Adresseavisen)*. Annoncen blev bragt under rubrikken "Kundskabsvæsen" og lød: "Heimdall. Dansk Nyaars Gave for 1816 ved Pastor N. F. S. Grundtvig. Indeholder: Fædrene-Aaret, Norne-Gjæsts Saga, Efterklang, Freden, Af Jydlands [sic] Riimkrønike, Høstgildet, Til Norges Heltedigt. Prisen er 4 Rbd. Postp. [postpapir] og 3 Rbd Trykp. [trykpapir], indb. 3 Mk. og heftet 24 Rbß [rigsbankskilling] mere, hos Forlæggeren / Bogtrykker Andreas Seidelin, / store Kanikestrædet Nr. 46" (*Adresseavisen*, sp. [3]). Annoncen blev gentaget lørdag den 30. december.

Senere udgaver

Heimdall blev ikke udgivet i sin helhed efter førsteudgaven. Uddrag fra to af digtene blev genoptrykt.

"Freden" (uddrag af strofe 1, hele strofe 2 og 3, uddrag af strofe 4, hele strofe 6 og 10 og uddrag af stroferne 12, 14 og 22) i Grundtvigs *Digte*, nr. 11, s. 42-48, København 1869.

Dele af "Et Blad af Jyllands Rimkrønike" blev udgivet som selvstændige digte, ofte ved sammenstykning af forskellige strofer eller grupper af strofer og med vekslende overskrifter.

Med udgangspunkt i strofe 1, "Der er et Land saa kosteligt", blev en række selvstændige digte uddraget og optrykt følgende steder under overskrifterne:

- "Jylland" (strofe 1-4, 6-12 og 14-19) i *Poetisk Læsebog for Børn og barnlige Sjæle*, andet oplag, nr. 215, s. 304-309, udg. af Frederik Barfod, København 1841
- "Jyllands Priis" (strofe 1-10) i *Viser og Sange for Danske Samfund*, fjerde hæfte s. 18-21, København 1842
- "Jyllands Priis" (strofe 1-10) i Grundtvigs *Digte*, nr. 13, s. 52-55, København 1869
- "Der er et land så kosteligt" (strofe 1, 4, 6 og 8-10) i *Nordiske fædrelandssange og folkesange*, nr. 150, s. 220-222, udg. af C. Båggø & J. Nørregård, København 1873

"Kong Vermund sad paa Jelling-Gaard" (strofe 73-76, 109 og 111-113) blev genoptrykt følgende steder:

- i *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 25-27, udg. af C.J. Brandt, København 1848 (uden overskrift)
- "Uffe hin spage" i *Fædrelandshistoriske Digte*, anden udgave, nr. 15, s. 26-28, udg. af Frederik Barfod, København 1850

Et lidt anderledes uddrag indledt af 5 nye strofer og bestående af strofe 75-77 og 105-115 blev under overskriften "Vermund og Uffe" genoptrykt i *Digte og Sange for Danske Højskoler. Tillæg til Køsters 100 Danske Sange*, nr. 34, s. 90-96, udg. af Kristian Køster & Ludvig Schrøder, København 1866.

"Kong Vermund sad ved bredden Bord" (strofe 83-84 og 87-95) blev genoptrykt følgende steder:

- "Følke" i *Dansk poetisk Anthologie*, fjerde del, første afdeling, s. 109-112, udg. af Christian Molbech, København 1840
- i *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 19-21, udg. af C.J. Brandt, København 1848 (uden overskrift)
- "Folke" i *Fædrelandshistoriske Digte*, anden udgave, nr. 14, s. 24-26, udg. af Frederik Barfod, København 1850

Et lidt anderledes uddrag bestående af strofe 83-94 og 96-97 blev under overskriften "Folke" genoptrykt i *Digte og Sange for Danske Højskoler. Tillæg til Køsters 100 Danske Sange*, nr. 33, s. 86-90, udg. af Kristian Køster & Ludvig Schrøder, København 1866.

"Det er heel underligt et Sprog" (strofe 115 og 116) blev genoptrykt følgende steder under overskrifterne:

- "Forspil" i *Et Hundrede Danske Sange*, nr. 49, s. 98, udg. af Kristian Køster, København 1865; samme nummer i 2. opl. (1866) og 3. opl. (1868)
- "Der er hel underligt et sprog" i *Nordiske fædrelandssange og folkesange*, nr. 55, s. 71 f., udg. af C. Bågø & J. Nørregård, København 1873

Med udgangspunkt i strofe 123, "Der er en Sang saa gaadefuld", blev følgende selvstændige digte uddraget og optrykt:

- strofe 123-132 i *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 74-76, udg. af C.J. Brandt, København 1848 (uden overskrift)
- "Regnar Lodbrog" (strofe 123-133) i *Digte og Sange for Danske Højskoler. Tillæg til Køsters 100 Danske Sange*, nr. 37, s. 101-104, udg. af Kristian Køster & Ludvig Schrøder, København 1866
- "Regner Lådbrog" (strofe 123-133) i *Historiske sange*, nr. 65, s. 124-126, udg. af H. Nutzhorn & L. Schrøder, København 1872

"O, Danmark, saa kjærmindelig" (strofe 174 og 175) blev genoptrykt følgende steder:

- *Digte og Sange for Danske Højskoler. Tillæg til Køsters 100 Danske Sange*, nr. 39, s. 107 f., udg. af Kristian Køster & Ludvig Schrøder, København 1866
- *Nordiske fædrelandssange og folkesange*, nr. 31, s. 39 f., udg. af C. Bågø & J. Nørregård, København 1873

"Hos Fyrsterne sad tæt i Ring" (strofe 196, 199, 201, 205-207, 210-212, 215-217 og 219-222) blev genoptrykt følgende steder under overskriften "Ansgar og Ødbert":

- *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 93-97, udg. af C.J. Brandt, København 1848 (dog uden selvstændig overskrift)
- *Fædrelandshistoriske Digte*, anden udgave, nr. 24, s. 51-55, udg. af Frederik Barfod, København 1850
- *Bibelske og Kirkehistoriske Psalmer og Sange for Skolen*, nr. 101, s. 314-319, udg. af P.O. Boisen, København 1853
- *Historiske Psalmer og Riim til Børnelærdom*, sjette oplag, nr. 76, s. 195-199, udg. af L.C. Hagen, København 1856

Et længere uddrag bestående af strofe 196-207, 210-212 og 215-222 blev genoptrykt i *Grundtvigs Psalmer og aandelige Sange*, anden del, nr. 110, s. 323-328, København 1870.

Endelig blev følgende uddrag genoptrykt:

- strofe 78 og 98-104 i *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 22-24, udg. af C.J. Brandt, København 1848 (uden overskrift)
- strofe 165-168 i *Rim og Sange til Fædrelandets Historie*, bind 1, s. 91 f., udg. af C.J. Brandt, København 1848 (uden overskrift)
- "Ebbe og Harald Klak" (strofe 134-135, 139, 142-149, 156-168, 188-190, 192 og 194-195) i *Grundtvigs Psalmer og aandelige Sange*, anden del, nr. 109, s. 316-323, København 1870

- "Ansgars Død" (strofe 236, 232 og 237-241) i *Grundtvigs Psalmer og aandelige Sange*, anden del, nr. 111, s. 329 f., København 1870

Bibliografisk beskrivelse

De anvendte eksemplarer

- Grundtvig Centerets eksemplar; beskåret og indbundet (ekslibris Oskar Andersen).
- Det Kongelige Biblioteks eksemplar (katalognr. M, 26528 8o; stregkode: 130014606786); beskåret og indbundet.
- Grundtvig-Bibliotekets eksemplar, opstillingsnr. 3.2 [ekspl. 3]; beskåret og indbundet.

Eksemplar 1 har dannet grundlag for tekstetablering, den bibliografiske beskrivelse og faksimiler.

Formler

Format: 12o.

Eksemplaret er beskåret, og bogblokken måler 136 × 85 mm. Det er ikke lykkedes at finde et ubeskåret eksemplar.

Kollationsformel: π8 A-L12 M4.

Signaturformel: \$5 signeret (-G3, -M3-4) (I4 og I5 er fejlsigneret F4 og F5).

Pagineringsformel: 144 blade, pagineret *I-III, IV-XIV, XV-XVI, 1-3, 4-272* [= XVI, 272].

Bogens format er duodecimo. Den består af et præliminært, usigneret læg på 8 blade, samt 11 signerede læg på 12 blade og et signeret læg på 4 blade. Der er stum paginering af s. I-III, XV-XVI og 1-3.

Indholdsoversigt

[I] *titelblad*. [II] *blank*. [III]-VI: Fortale. VII-XIV: Til Dana. [XV] Indhold. [XVI] Rettelser. [1]-21: Fædrene-Aaret. 22-59: Norne-Giæst. 60-71: Efterklang. 72-93: Freden. 94-187: Et Blad af Jyllands Rimkrønike. 188-195: Høstgildet. 196-272: Forslag til Norges Heltedigt.

Intern varians

Tekstlig

Der er ikke blevet konstateret intern varians af tekstlig art.

Materiel

Eksemplar 1 er trykt på den finere papirtype velin, mens eksemplar 2 og 3 er trykt på almindeligt trykpapir.

Tekstkritik

Rettelsen side 152, linje 16 (Arati for Ærati) er foretaget efter Jacob Langebek *Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi, partim hactenus inediti, partim emendatius editi, qvos collegit, adornavit, et publici juris fecit*, bind 1 (1772), s. 407.

Rettelseslisten indeholder en fejl, idet rettelsen side 184, linje 10 skal henviser til side 181 og blot gentager den fejlagtige form herfra. Stednavnet *Vendilskag* er i rettelseslisten såvel som i teksten skrevet med f, dvs. *Vendilfkag*. I rettelseslisten står der fejlagtigt, at teksten har formen *Vendilflag*.

Anvendt litteratur

- *Adresseavisen* (1815), 28. december, nr. 304. København
- Albeck, Gustav (1955) *Omkring Grundtvigs Digtsamlinger. Studier i Grundtvigs lyriske Forfatterskab 1808-16*. Århus & København
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954)
- Grundtvig, N.F.S. (1880-1930) *Poetiske Skrifter*, 1-9, red. Svend Grundtvig, bind 4 (1882). København
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København
- Langebek, Jacob (1772-1878) *Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi, partim hactenus inediti, partim emendatius editi, qvos collegit, adornavit, et publici juris fecit*, 1-9, bind 1 (1772). København